

חטיפה הבית

יש לראות במאמצים ובניסיונות של חמאס לחטוף חיילים איום מרכזי ומתמשך בעימות ו"נשק שובר שוויון", שכן חטיפה "מוצלחת" נוספת יכולה להבעיר את האזור כולו. בחמאס כבר מתכננים את החטיפה הבאה. צה"ל נדרש להגביר את המודעות ולשפר את יכולת המניעה והשיבוש

אני ספורטס

ב־16 בפברואר 1989 עלה סמל אבי ספורטס, חובש קרבי ביחידת מגלן, לטרמפ בצומת הודיה. ברכב ישבו שני אנשי חמאס מחופשים לחרדים. אלה רצחו אותו ביריות והטמינו את גופתו במקום מסתור. סיפר אחד החוטפים: "לבשנו בגדים של מתנחלים, שמנו כיפה על הראש כמו רבנים... ראינו את החייל הישראלי מאותת לנו בצד הדרך, ועצרנו לו. שאלנו אותו: 'לאן אתה הולך? והוא אמר 'אשקלון'. אמרנו לו 'בוא'!"

אילן סעדון

מעודד מהצלחתו לחטוף ולרצוח את אבי ספורטס היכה חמאס שוב לאחר חודשיים וחצי. ב־3 במאי 1989 נחטף רב"ט אילן סעדון, נהג בשריון, שעשה את דרכו הביתה בטרמפים מלטרון לאשקלון. סעדון עלה לרכב סובארו לבן בעל לוחיות זיהוי ישראליות שעצר בטרמפיאדה בצומת ראם. ברכב ישבו שני חוטפים מחופשים לחרדים. במושב האחורי הניחו החוטפים ארגזי ירקות, כדי שרק חייל אחד יוכל לעלות לרכב.

מחקירת האירוע התברר שתוכנית החטיפה השתבשה. כוונתם הייתה להגיע עם החייל החטוף למחנה הפליטים ג'בליה ברצועת עזה, אך במהלך הנסיעה נאבק בהם החייל, והם ירו בראשו. לאחר שלא הצליחו להגיע לרצועה, נסעו לאזור פלמחים, שם הטמינו את גופתו של החייל בחפירה מאולתרת במזבלה הישנה שבשולי מושב נטעים.

במהלך החיפושים אחרי סעדון נמצאה גופתו של ספורטס (ב־7 במאי 1989) קבורה בחורשה ליד צומת גבעתי. גופתו של סעדון נמצאה ב־11 באוגוסט 1996 לאחר חקירת שב"כ ארוכה ומורכבת בשיתוף פעולה עם גורמי מודיעין ברשות הפלסטינית² ובסיועם של אנשי היחידה לאיתור נעדרים (אית"ן).

נקודת התורפה של ישראל ואת רגישותה לחיי אזרחיה וחייליה ובמשך כל שנות העימות הוא משתדל לעשות פיגועי חטיפה ומיקוח.

המאמר הזה סוקר את ההיסטוריה של חטיפות ה"פנים" - בתוך ישראל - נגד חיילי צה"ל מיום הקמת חמאס (1987) ועד לאחר עסקת שליט.

חטיפה לשם חטיפה

שנתיים לאחר הקמתו יזם חמאס והוציא לפועל סדרה ארוכה של חטיפות חיילים, כולן במתכונת דומה: "חוליות מוות" במסווה של יהודים חובשי כיפות פיתו חיילים לעלות לטרמפ בכלי רכב "תמימים" למראה, בעלי לוחיות זיהוי ישראליות. החיילים נרצחו מיד לאחר שעלו לכלי הרכב, כלי נשקם נלקחו, וגופותיהם הוסתרו או הושלכו. לא הועלו דרישות, ולא התקיים משא ומתן. ברוב המקרים נתפסו הרוצחים. החטיפות האלה לא התאפיינו בתכונם רב. הוצאתן אל הפועל הייתה פשוטה, מהירה ואקראית. המחבלים נסעו ברכב וניסו לגלות מטרה מזדמנת. מטרת הפעולות האלה הייתה לנקום בישראל, לזרוע פחד בדרכים ולערער את ביטחון החיילים.

נכונותה של ישראל לשלם "מחיר כואב" בתמורה לשחרור חיילים חטופים מעודדת חטיפות נוספות

סא"ל (מיל') ניב סופר איש עסקים. משרת במילואים ביחידה לאיתור נעדרים בעוצבת הגליל

מבוא

במאמרי הקודם ("החטיפה הבאה", מערכות 439, אוקטובר 2011) בחנתי כמה חטיפות של חיילי צה"ל בגבול לבנון בניסיון להצביע על דפוס החטיפות ולנתח את הסיבות לכישלונות של צה"ל ולהצלחות של חזבאללה.

בסיכום המאמר כתבתי: "ישראל רואה בהשבת החיילים הביתה ערך מוסרי עליון. מתברר שגם חזבאללה מפגין דבקות במטרה: לא מפקירים את האסירים בבתי הכלא ומביאים את החללים לקבורה. לכן נכונותה של ישראל לשלם 'מחיר כואב' בתמורה לשחרור חיילים חטופים - חיים או מתים - מעודדת חטיפות נוספות בעתיד. המיקוח הוא רק על המחיר".

מבין ארגוני הטרור שפועלים נגד ישראלים בתוך שטח ישראל ובשטחים, חמאס הוא ללא ספק המסוכן ביותר. הארגון הזה היה הראשון שאימץ פיגועי התאבדות והרג המוני במסגרת מלחמת הקודש (ג'יהאד) שמטרתה לחסל את ישראל ולהקים במקומה מדינת הלכה פלסטינית. כמו חזבאללה, אימץ חמאס אסטרטגיות דומות מבית מדרשה של איראן. גם הוא זיהה את

מהחקירה עלה ששרון עלה על רכב שנשא לוחיות זיהוי ישראליות בטרמפיאדה שנמצאת בסמוך למחנה צריפין. לאחר זמן קצר הוא נורה ברכב מאקדח ונהרג. רוצחיו של שרון היו אנשי חמאס מהכפר צוריף. גופתו הוסתרה במטע בשולי הכפר ונמצאה לאחר שבעה חודשים.

אולג שיחט

ב-21 ביולי 2003 עלה אולג שיחט על טרמפ בצומת בית-רימון בעת שהיה בדרכו מבסיסו בצפת לבית הוריו בנצרת עילית. שני חוטפים ברכב סובארו, ערבים ישראלים תושבי הגליל, חנקו את החייל למוות והטמינו את גופתו. נשקו נלקח ושימש מאוחר יותר לביצוע פיגועי ירי. גופתו נמצאה במטע זיתים ליד כפר-כנא לאחר שבוע של חיפושים נרחבים. אחד מחוטפיו נהרג בעת שעשה פיגוע ירי באמצעות נשקו של החייל. החוטף השני, צעיר בן 23 מכפר-כנא, נלכד באפריל 2004 ונשפט למאסר עולם ועוד ל-15 שנות מאסר בגין ארבעה ניסיונות שונים לחטוף חיילים.⁴

חטיפה לצורכי מיקוח

נחשון וקסמן

ב-9 באוקטובר 1994 עלה וקסמן, חייל בגולני, לטרמפ בצומת בני-עטרות ליד יהוד. ברכב השכור מסוג "טרנספורטר" ישבו ארבעה מחבלים מחופשים למתנחלים חובשי כיפות. וקסמן נכבל והוסע לביר-נבאללה, שם נכלא בדירת מסתור שהוכנה מראש. חוטפיו דרשו בתמורה לשחרורו את שחרורם של אחמד יאסין, של סלאח שחאדה, של עבד אל-כרים עובייד, של מוסטפה דיראני ושל עוד כ-200 אסירים. גורמי המודיעין הוטעו לחשוב שהחטוף נמצא ברצועת עזה. רק לאחר חמישה ימים של חקירה מאומצת איתר השב"כ את הבית שבו הוחזק נחשון וקסמן. עם רדת החשיכה ומחשש לפקיעת האולטימטום של החוטפים פרץ כוח של סירת מטכ"ל לבית. הפעולה הייתה רצופת תקלות. במהלך פעולת החילוץ ירו החוטפים בווקסמן, והוא נהרג. כמו כן נהרג אחד ממפקדי הכוח, סרן ניר פרוז, ושמונה חיילים נוספים נפצעו. שלושה מהחוטפים נהרגו בפעולה, וסייעני החוליה נלכדו והועמדו לדין. מהחקירה עלה ששניים מחוטפי וקסמן השתתפו גם בחטיפות קודמות של חיילים.⁵

מחמוד אל-מבחוח - בכיר חמאס שהיה מעורב אישית בחטיפתם וברציחתם של חיילי צה"ל אבי סספורטס ואילן סעדון - נמצא ב-20 בינואר 2010 מת בחדרו במלון בדובאי ◀ חמאס זיהה את נקודת התורפה של ישראל ואת רגישותה לחיי אזרחיה וחייליה ובמשך כל שנות העימות הוא משתדל לעשות פיגועי חטיפה ומיקוח

אריה צבי פרנקנטל

אריה צבי פרנקנטל היה חניך בקורס נהגי טנקים בשריון. ב-7 ביולי 1994 הוא עלה על טרמפ בצומת ראם ברכב שבו ישבו מחבלים דוברי עברית שחבשו כיפות. הוא נרצח ברכב, וגופתו נמצאה למחרת במבנה נטוש בכפר עקב באזור רמאללה.

שרון אדרי

שרון אדרי היה חייל בחטיבת הנח"ל. הוא נחטף ב-9 בספטמבר 1996 כשעשה את דרכו בלילה מהמרפאה הצבאית בצריפין לביתו שבמושב זנוח. במשטרה חשבו תחילה שהחייל נעלם עקב בעיות אישיות או התאבד, וסריקות של היחידה לאיתור נעדרים (אית"ן) נערכו בשטחים שקרובים לביתו.

הפיגוע הקשה בקפה "אפרופו" בתל-אביב (21 במרס 1997, 3 הרוגות) הביא לחשיפת החוליה ובהמשך גם למידע על החטיפה ועל המקום שבו הוסתרה הגופה.

לאיתור מקום קבורתו נדרשה מע"ץ לסגור קטע כביש ולסלול דרך עוקפת כדי לאפשר לאית"ן לחפור בתוואי הכביש (שהיה אז חדש) לפלמחים. גופתו נמצאה בעומק של 7 מטרים מתחת לכביש.³

ניסים טולדנו

את ניסים טולדנו, איש מג"ב, חטפה ורצחה חוליית חמאס ב-13 בדצמבר 1992 בעת שיצא מביתו בלוד בדרכו לבסיסו. החוטפים ניהלו משא ומתן לשחרור אחמד יאסין תמורת שחרור טולדנו, אולם גופתו הכפותה והדקורה נמצאה לאחר יומיים בשולי כביש באזור כפר אדומים. החוטפים נלכדו לאחר זמן מה ונידונו למאסר עולם.

מיד לאחר מציאת גופתו של טולדנו פתחה ישראל במבצע מעצרים נרחב שבמהלכו נעצרו כ-1,200 פעילי חמאס וג'יהאד איסלאמי. בצעד חסר תקדים החליטה הממשלה על גירוש 415 מהם ללבנון. המגורשים הורשו לחזור לשטחים ולעזה ב-1994.

הושע פרידברג

הושע פרידברג, לוחם בחטיבת גולני, נחטף ונרצח ב-9 במרס 1993 כשהיה בדרכו למבדקי קצונה בתל-השומר. גופתו נמצאה בשולי כביש ירושלים-תל-אביב.

ירון חן

ירון חן, תצפיתן בחיל המודיעין, נחטף, נרצח ונשרף ב-5 באוגוסט 1993 כשהיה בדרכו מבסיסו לביתו שבאזור ירושלים.

אהוד רוט ואילון לוי

השניים, חיילי מילואים, נחטפו ונרצחו ב-24 באוקטובר 1993 לאחר שעלו על טרמפ בדרך מבסיסים ברצועת עזה. החוטפים היו מחבלים מגודדי עז א-דין אל-קסאם. החטופים נורו בתוך המכונית מכלי הנשק האישיים שלהם שעליהם השתלטו החוטפים. גופותיהם של שני החיילים נמצאו במחנה הפליטים בחאן-יונס.

שחר סימני

סג"ם שחר סימני, צוער בקורס קציני חי"ר, נחטף ונרצח ב-21 באפריל 1994 כשיצא מבסיסו ועלה על טרמפ ובו מחבלים מחופשים ליהודים דתיים. הוא ניהל מאבק עם חוטפיו ואף הצליח לפצוע את מפקד החוליה. גופתו נמצאה למחרת באזור בית-חנינא.

ב-21 בספטמבר 2005 חטפה חוליית חמאס מאזור רמאללה את ששון נוריאל, אזרח בן 55. על אף היותו סוחר שעסק בממכר ממתקים והיה מצוי בקשרי עבודה ענפים עם פלסטינים, הם חשדו שהוא איש שב"כ. הוא פותה להגיע לרמאללה, נחטף ומשלא הצליחו החוטפים להסתירו, החליטו לרוצחו. השב"כ מצא את גופתו במזבלה ליד אזור התעשייה של העיירה ביתוניא.⁶

"הזרוע הצבאית של תנועת חמאס נטלה אחריות לחטיפתו ולהריגתו של קצין המודיעין במנגנון השב"כ הישראלי, ששון נוריאל... יחידת שחרור האסירים בגדודים חטפה את הישראלי... כדי להחליפו באסירים, אולם מבצע מעצרים גורף שעשו כוחות הכיבוש [צה"ל] בערי הגדה אילץ את היחידה להרוג את הקצין".⁷

מקרה החטיפה הזה מזכיר את חטיפתו של נהג המוניית אליהו גוראל. חוליית חמאס דומה מרמאללה חטפה אותו ביולי 2003. הוא הוחזק חי בבור מים בחצר של מפעל בלוקים באותה העיירה. לוחמים מסיירת מטכ"ל ומהימ"מ שיחררו אותו לאחר ארבעה ימים.⁸

גלעד שליט

בשעת הזריחה של יום ראשון, 25 ביוני 2006, חדרו שבעה מחבלים לעמדת צה"ל שהייתה בסמוך למעבר כרם-שלום. שבעת המחבלים לבשו מדי צה"ל. לחציית הגדר הם הסתייעו במנהרה שנחפרה מתחתיה - מרצועת עזה לשטח ישראל. נקודת היציאה מהמנהרה הייתה בעומק של כ-300 מטר בתוך שטח ישראל. מאחורי הטנק שבו היה גלעד שליט התפצלו המחבלים לשלוש חוליות: הם תקפו נגמ"ש ריק, פצעו שלושה חיילים מגודד הסיוור המדברי במגדל התצפית וכן תקפו את הטנק - מדגם מרכבה סימן 3.

במקביל עשו אנשי חמאס פעולת הסחה וירו אש כבדה לעבר מגדל התצפית. בהתקפה על הטנק ירו המחבלים טיל נ"ט וזרקו רימונים. מצוות הטנק, שמנה ארבעה לוחמים, קפצו שניים החוצה ונורו למוות. הנהג נפצע ונלכד בטנק, ואילו גלעד שליט נפצע קל ונחטף. שני מחבלים פרצו ברימון את הגדר יחד עם שליט, שבו הם אחזו משני צידי, ונעלמו רגלית לתוך עזה.

טנק סמוך וכן תצפיתנים זיהו את המחבלים נעים לתוך עזה. המט"ק ביקש כמה פעמים

בקשר אישור לפתוח באש - אך נענה בסירוב. לבסוף, כשהמחבלים כבר התרחקו מאוד, הוא קיבל אישור לירות במאג בלבד. הידי היה בלתי יעיל.⁹

מתחקיר החטיפה כפי שהובא בעיתון "הארץ" עולה שהשב"כ העביר התרעה ממוקדת על ניסיון חטיפה קרוב בעקבות חטיפתם מעזה של שני פעילי חמאס - מוסטפא מועמר ואחיו אוסמה - יומיים לפני חטיפת שליט. מסיבה לא ברורה ההתרעה לא הועברה לשטח.¹⁰

בעקבות החטיפה יצא צה"ל למבצע "גשמי קיץ" ברצועה שבמהלכו נהרגו 394 פלסטינים, אך גלעד שליט לא שוחרר.

עסקת שליט: המחיר הכואב

המשא ומתן (העקיף, בתיווך גרמניה ומצרים) על העסקה לשחרור גלעד שליט משבי חמאס נערך במקביל ללחץ כבד שהפעיל הציבור בישראל על הממשלה להביא לסיום מהיר של הפרשה. חמש שנים וארבע חודשים לאחר חטיפתו הוחזר שליט

נתניהו: "קיים מתח מובנה בין הרצון להחזיר חייל חטוף הביתה ובין הצורך לשמור על ביטחונם של תושבי ישראל"

חי ובריא הביתה. על תנאי העסקה נסב ויכוח ציבורי ארוך ונוקב.

בישיבת הממשלה שהתקשה לאשר את העסקה אמר ראש הממשלה בנימין נתניהו: "קיים מתח מובנה בין הרצון להחזיר חייל חטוף הביתה ובין הצורך לשמור על ביטחונם של תושבי ישראל. יש לי מחויבות עזה להחזיר את גלעד הביתה ומחויבות עמוקה לביטחונם של תושבי ישראל. זו אחריות כפולה שלי כראש ממשלה. אני מביא לממשלה הסכם שמבטא איזון נכון בין כלל השיקולים הללו".¹¹

ראש המוסד לשעבר, מאיר דגן, אמר על שחרורם של מאות המחבלים הרוצחים מבתי הכלא בישראל בעקבות עסקת שליט: "מניסיון העבר - רובם לא מצטרפים לתנועת

הצופים. יש סיכוי גבוה שהם ייקחו חלק בפעילות טרור נגדנו".¹²

ב-17 באוקטובר 2011 שיחררה ישראל 477 אסירים ואסירות פלסטינים מבתי הכלא. היה זה השלב הראשון בתוכנית דר-שלבית שבה נכללו 1,000 גברים ו-27 נשים, ובסך הכול 1,027 אסירים.

בין המשוחררים בשלב הראשון של העסקה נכללו אנשי חמאס עם הרבה "דם על הידיים" שהיו מעורבים בחטיפות חיילים:

מוחמד שרטחה (ראש חוליית ג'בליה, מחוטפי החיילים סספורטס וסעדון. נידון ל-3 מאסרי עולם); מחמוד עטון ומאג'ד קטיש (חברים בחוליה שרצחה את לוחם מג"ב ניסים טולדנו. כל אחד מהם נידון ל-3 מאסרי עולם); עבד א-רחמאן רנימאת (עמד בראש חוליית צוריף של חמאס. החוליה הזאת - בין היתר - חטפה ורצחה את החייל שרון אדרי. נידון ל-5 מאסרי עולם); מג'די נעסאן (חבר ב"חוליית המוות" של חמאס שתיכננה לחטוף חיילים ולכרות את ראשיהם. נידון ל-7 מאסרי עולם¹³); איברהים שמאסנה (היה מעורב ברצח החייל יהושע פרידברג. נידון ל-3 מאסרי עולם); פהד שלודי (היה מעורב בחטיפה וברצח של החייל ירון חן. נידון למאסר עולם); אימאן חליל (היה מעורב ברצח החייל שחר סימני. נידון ל-3 מאסרי עולם); סעיד שלאודה (רוצחו של האזרח ששון נוריאל. הוא דקר אותו עשרות פעמים בעודו כפות. נידון ל-4 מאסרי עולם); ג'יהאד ירמור (אחד מחוטפי נחשון וקסמן, נשפט למאסר עולם וישב בכלא 17 שנים); יחיא סנוואר (היה מעורב בחטיפתו וברציחתו של נחשון וקסמן, ייסד את מנגנון הביטחון של חמאס בעזה והיה יו"ר ועד אסירי חמאס. נידון ל-4 מאסרי עולם); יאסר סלאח (ראש חוליית חמאס שהייתה אחראית לרצח ששון נוריאל. בנו של מפקד המשטרה ברמאללה ויועצו בעבר של שר הפנים ברשות. נידון ל-7 שנות מאסר).

על כושר ההרתעה שנפגע בעקבות שחרור האסירים "הכבדים" יעידו דברי עבאס א-סייד, אסיר השפוט ל-35 מאסרי עולם ועוד ל-150 שנה נוספות לאחר שהורשע בתכנון הפיגועים במלון פארק בנתניה ובקניון השרון שבהם נהרגו 35 בני אדם: "אין ערך למאסרי העולם של הכיבוש... הצלחת ההתנגדות בשביית חיילי כיבוש וביצוע עסקאות חילופין הפכו את פסקי הדין האלה לחסרי ערך".¹⁴

אסיר חמאס מציץ מחלון האוטובוס בעת שחרורו במסגרת עסקת שליט ◀ לאחר שישראל הסכימה לשחרר רוצחים עם "דם על הידיים" נוצר לה בעיני הארגונים הפלסטיניים דימוי של מדינה חלשה וסחיטה

להניח שרובם ככולם מצפים בכיליון עיניים לחטיפה הבאה.¹⁹ ואכן העובדות בשטח מצביעות על מוטיווציה גבוהה של הארגונים הפלסטיניים להוציא אל הפועל עוד פיגועי חטיפות. במאי 2012 אמר ראש השב"כ יורם כהן בוועדת חוץ וביטחון: "עצרנו 28 התארגנויות לביצוע פיגועי חטיפה, לפחות 18 מתוכן הן תשתיות של החמאס. לאחרונה הצלחנו לסכל פיגוע של חוליה ממש בזמן פציעות". דבריו של ראש השב"כ צוטטו בהרחבה בכל כלי התקשורת (למשל במדורה הדיגיטלית של "הארץ" ב-30 במאי 2012).

המתקפה המשולבת

מתקפת טרור שכוללת פעולת הסחה לצד חטיפה לצורכי מיקוח היא דפוס פעולה שהעתיקו הפלסטיניים מהחזבאללה. מאז חטיפת שליט נרשם גידול רב במספר הניסיונות להוציא לפועל פיגועים משולבים כאלה סביב רצועת עזה. להלן ציון של כמה מהם בלבד:

- ב-24 באפריל 2007 החל ירי של טילי קסאם ושל פצצות מרגמה לעבר ישראל. בצה"ל התגבשה ההערכה שהירי הזה היה מסווג לפעולה רחבת היקף שבסופה היו אמורים כוחות של חמאס מהרצועה

בעיני המנהיגים הפלסטיניים זוהי הדרך הנכונה לאלץ את ישראל לשחרר את כל האסירים. כך גורס אפילו יו"ר הרשות הפלסטינית מחמוד עבאס: "יש לנו 11 אלף אסירים, ובהכרח עלינו לפעול כל הזמן, תמיד, להוצאתם מהכלא בכל האמצעים".¹⁷ וכך גם לדברי ראש הלשכה המדינית של חמאס ח'אלד משעל: "ההתנגדות שהצליחה לשבות את גלעד שליט... מסוגלת לתפוס בשבי עוד שליט ועוד שליט, עד שלא יישאר בבתי הכלא של האויב אסיר אחד, אינשאללה".¹⁸

בבתי הכלא בישראל מוחזקים - נכון לתחילת 2012 - 4,772 אסירים ביטחוניים, מתוכם 552 שפוטים למאסר עולם, 446 - ל-20 שנה ויותר, 452 - ל-15-20 שנה ו-724 אסירים - ל-10-15 שנות מאסר. ניתן

עבאס א־סייד, אסיר משוחרר: "אין ערך למאסר העולם של הכיבוש"

שליט ועוד שליט

לאחר שישראל הסכימה לשחרר רוצחים עם "דם על הידיים" נוצר לה בעיני הארגונים הפלסטיניים דימוי של מדינה חלשה וסחיטה: "מהסיפורים על העסקאות לחילופי אסירים [בעבר]... ומעסקת שליט כעת - המסר הוא ברור ולא ניתן לפרשנות: אך ורק, ואך ורק - אומרת המדינה העברית - בדרך הכוח, המעצר, הלקיחה בשבי וחטיפת חיילי הכיבוש ניתן לשחרר אסירים פלסטיניים שידיהם מגואלות בדם" - על פי המונח של הרוצחים [הישראלים].¹⁵

לאור ההצלחה הפכה החטיפה מאיום לאסטרטגיה יעילה בזירה: "בכיר בתנועת חמאס, ח'ליל אבו לילה, אישר שהכוונה לחטוף חיילים ישראלים - יותר משהיא איום גרידא, היא אסטרטגיה של תנועת חמאס".¹⁶

למרבה הצער, שחרור אסירים בעקבות חטיפה מסמן בעיני הפלסטיניים את תחילתה של החטיפה הבאה:

"יימשכו פעולות של חטיפת חיילים וקצינים ישראלים - כל עוד יש אסירים פלסטינים בבתי הכלא בישראל" (אחמד ג'עברי, ראש הזרוע הצבאית של חמאס).

לעשות ניסיון לחטוף חיילים. בצבא ייחסו את הסיכול המוצלח להיערכות כנונה של הכוחות ושל המודיעין.²⁰

- ב־6 בספטמבר 2007 ניסו מחבלים לחדור למוצב צה"ל באזור כיסופים ולחטוף חייל לרצועת עזה. שישה מחבלים מצוידים ברכב שטח ובמשאית עמוסה בחומרי נפץ התקרבו לאזור המוצב. כוונתם הייתה לפוצץ את משאית התופת ובחסות הפיצוץ לחטוף חייל ולהימלט ברכב השטח בחזרה לתוך הרצועה. כוח צה"ל זיהה מראש את המחבלים ופגע בהם.²¹
- ב־9 ביוני 2007 חדר לאזור כיסופים רכב שעליו נכתב באותיות גדולות "צוות

כל עוד לא גודר גבול ישראל-מצרים כולו, הוא ממשיך לשמש נתיב עוקף מפתה לתקיפת ישראל ולחטיפת חיילים

צילום TV" ובו ארבעה מחבלים. אלה הסתערו על עמדת צה"ל שלא הייתה מאוישת. כוח צה"ל הגיב באש. מחבל אחד נהרג, ושלושת האחרים ברחו חזרה לרצועה. הג'יהאד האיסלאמי, שהודה באחריות לפעולה, טען שהכוונה הייתה לחטוף חייל.²²

- ב־9 באפריל 2008 תקפו מחבלים את מסוף הדלקים בנחל עוז. חוליה בת ארבעה-חמישה מחבלים חצתה את הגדר ופתחה ביריות מנשק קל לעבר עובדי המסוף. כוחות צה"ל שהגיבו במהירות חיסלו שני מחבלים, ואילו האחרים נמלטו לרצועה. בפיגוע נרצחו שני אזרחים ישראלים. לדברי אלוף פיקוד הדרום: "ככל הנראה התכוונו המחבלים לבצע פיגוע חמור יותר בעל מאפיינים של חדירה ליישוב או חטיפה".²³
- ב־8 ביוני 2009 התקרבה חוליה שמנתה 10-12 מחבלים לגדר ליד מעבר קרני, מלווה בסוסים עמוסים במטעני חבלה,

במשאית ובמכוניות. הם פתחו באש לעבר חיילים מגדוד 13 של גולני, ואלה השיבו אש. ההתקפה נבלמה, והמחבלים ניסו לברוח בחזרה לרצועה. אש מרגמות מכוח חיפוי, שנורתה מעומק השטח הפלסטיני, סייעה לכמה מחבלים להימלט. כוחות צה"ל - בסיוע אש טנקים ומסוקי קרב - פגעו בחוליה ובכלי הרכב שלה. ארבעה מחבלים נהרגו. בצה"ל העריכו שהכוונה הייתה לעשות פיגוע גדול ולשלב בו חטיפת חייל.²⁴

- ב־9 בנובמבר 2012 חשף כוח צה"ל, שהיה בפעילות בסמוך לגדר המערכת, מנהרת תופת גדולה שיועדה לפיגוע. המנהרה, שנחפרה מתחת לגבול בעומק ארבעה מטרים וברוחב ארבעה-חמישה מטרים, הכילה מאות קילוגרמים של חומרי חבלה והיא התפוצצה - ייתכן שמפעילות החיילים. חייל צה"ל נפצע קל מאוד, ונוק נגרם לכלי רכב צבאי. דובר צה"ל: "זו מנהרת תופת גדולה שלא חויינו כמותה בתקופה האחרונה. היה שם פיצוץ משמעותי וגדול... אנחנו לא יודעים מה הם תיכננו לבצע".

החצר האחורית של עזה

ציר ה־"ח", כפי שהוא מכונה בצה"ל, הוא למעשה מסלול עוקף מעזה לשטח ישראל. תחילתו ברפיח הפלסטינית, הוא עובר דרך המנהרות שנחפרו מתחת לציר "פילדלפי", המשכו ברפיח המצרית ומשם לנקודת מעבר לאורך ציר הגבול ישראל-מצרים מצידו המצרי.

מאז נסיגת צה"ל מסיני במסגרת הסכם השלום ישנה הגבלה על היקף הכוחות שמותר למצרים להחזיק בסיני. בניסיון להילחם במסתננים ובמנהרות הסכימה ישראל בספטמבר 2005 שהמצרים יחליפו את 750 השוטרים המוצבים על הגבול בין סיני לרצועת עזה ביחידת משמר גבול ייעודית ומאומנת בסד"כ של גדוד. בפועל פועלים כעת שני הכוחות בשטח, וההחלפה לא נעשתה. באוגוסט 2011 אישרה ישראל למצרים להכניס יותר מאלף חיילים וכוחות שריון וכן טייסת מסוקים צבאיים לא חמושים בקרבת הגבול כדי להשליט סדר, למנוע פגיעה בצינור הגז ולהילחם בתשתיות הטרור שבסיני.²⁵

המצרית בסיני. על אף שבסיני פרוסות כיום שתי חטיבות מצריות, אייכולתו של השלטון המרכזי בקהיר, ביחוד לאחר נפילת מובארק, לאנוף חוק וסדר הביאה לשגשוג בתעשיית הברחות. יותר מ־200 מנהרות פעילות מקשרות בין רצועת עזה לרפיח המצרית, ובהן מוברחים באין מפריע אמצעי לחימה מגוונים, ובכללם אמצעי לחימה תקיניים ואיכותיים שמגיעים בדרכים שונות מאיראן לסודאן וממנה דרך מצרים וסיני לרצועת עזה. זוהי תעשייה אדירה שאותה מניעים כסף איראני גדול המועבר לסיני באמצעות שליחי חמאס וכן שבטי בדואים בסיני, "אדוני המדבר", שעסקו מאז ומתמיד בהברחות כדי להתפרנס ומשתלבים היטב בתפקיד של סייעני הטרור. בשנים האחרונות אף הצטרפו בדואים רבים לארגונים סלפיים קיצוניים והקימו בסיני בסיסי טרור שמסכנים הן את מצרים והן את ישראל. השבט הבדואי הגדול ביותר, הטרבין, אף אינו נרתע מלהתעמת עם כוחות הביטחון המצריים: לתקוף תחנות משטרה ואף את כוח המשקיפים הרב־לאומי בסיני.²⁶

בנייתה של גדר הגבול החדשה עם מצרים באורך של כ־240 ק"מ צפויה להסתיים בחודשים הקרובים. אולם כל עוד לא גודר גבול ישראל-מצרים כולו, הוא ממשיך לשמש נתיב עוקף מפתה לתקיפת ישראל ולחטיפת חיילים. כך, למשל, בפברואר 2010 גזר בית המשפט המחוזי בבאר־שבע את דינם של שלושה חברי חוליית חמאס שתיכננו לחטוף חיילים ישראלים לסיני ומשם לעזה.

על פי כתב האישום, השלושה תיכננו לחדור לישראל מגבול מצרים, לחטוף חיילים, להרדימם ולהעביר אותם לעזה דרך המנהרות בסיני. החוליה נתפסה באזור קיבוץ צאלים לאחר שהצלחה לחצות את הגבול. ברשותה נתפסו חומרי הרדמה, מזרקים, אזיקים, רובי קלצ'ניקוב, סכינים, אלות וציוד צילום לתיעוד החטיפה. יש לציין ששנתיים קודם לכן נתפסה חוליה אחרת בסמוך לבסיס צאלים שתיכננה באופן דומה להרדים חיילים ולחטוף אותם דרך סיני לעזה.²⁷

אירוע הטרור בהרי אילת (18 באוגוסט 2011) ממחיש היטב את החיבור המסוכן בין דפוס "המתקפה המשולבת" לבין גורמי הטרור הסלפיים בחצי האי סיני.²⁸ חוליה של 15 מחבלים יצאה מעזה לסיני, חצתה את

הגבול בהרי אילת, התפצלה לכמה חוליות ועשתה שלושה פיגועי ירי במקביל שבהם הפעילה, בין היתר, נשק נ"ט, טילים נגד מסוקים, מטעני חבלה, חגורות נפץ ונשק אוטומטי. מחיר הדמים ששילמה ישראל: שמונה הרוגים ו-40 פצועים. באירוע נהרגו 13 מחבלים וכן חמישה חיילים מצרים.²⁹ מאופן ביצועה ניכר שהתקיפה תוכננה היטב ובוצעה ברמת חיילות גבוהה. מטרת המחבלים הייתה לעשות פיגוע התאבדות ולחטוף חייל או אזרח ולנסות בכך לגרום את צה"ל לתוך סיני.

ב-5 באוגוסט 2012 תקפה חוליה של הגיהאד העולמי מוצב של צבא מצרים בסמוך לכרם שלום, הרגה 16 שוטרים

העובדות בשטח מצביעות על מוטיווציה גבוהה של הארגונים הפלסטיניים להוציא אל הפועל עוד פיגועי חטיפות

מצרים, השתלטה על נגמ"ש מסוג פאהד ופרצה איתו לתוך שטח ישראל לאחר שפוצצה קודם לכן את מעבר כרם שלום באמצעות טנדר ממולכד שהכיל חצי טון חומר נפץ. הנגמ"ש הצליח לחדור כשני ק"מ לתוך שטח ישראל. הוא נעצר רק לאחר שכלי טיס של חיל האוויר פגע בו. שמונה מחבלים נהרגו בנגמ"ש. בעקבות האירוע פתח צבא מצרים במבצע מוגבל נגד קיני הטרור בסיני. במבצע שולבו טנקים - ללא תיאום עם ישראל ובניגוד להסכם השלום.

ידה הארוכה של ישראל

צה"ל, שירות הביטחון הכללי וגורמי המודיעין פועלים בנחישות ובכל דרך אפשרית כדי למנוע ולסכל פעולות חטיפה וכן כדי ללכוד את מבצעי החטיפות ואת שולחיהם. המאמץ הזה כולל, בין היתר, איסוף מידע, העברת התרעות "חמות" לכוחות בשטח, פעילות סיכולים (חיסול מבוקשים), מבצעי מעצרים ואף חטיפות. להלן דוגמאות ספורות לפעילות הסיכול של

צה"ל ושל זרועות הביטחון.

מיום הקמת חמאס ב-1987 היה מייסדו ומנהיגו, שי"ח' אחמד יאסין, הרוח החיה מאחורי הפיגועים של ארגונו. זמן קצר לאחר חטיפות החיילים ספורטס וסעדון הוא נעצר, הורשע ונידון למאסר עולם ול-15 שנות מאסר נוספות. הוא שוחרר מהכלא ב-1997 לאחר ניסיון ההתנקשות הכושל של המוסד בחאלד משעל בירדן. ב-22 במרס 2004 חוסל אחמד יאסין בירי שלושה טילי הלפיר ממסוק של חיל האוויר לעבר מכוניתו.

סלאח שחאדה, מפקד הזרוע הצבאית של חמאס, נעצר ב-1988 והשתחרר מהכלא ב-2000. גם לאחר שחרורו המשיך לעסוק בטרור והוגדר "פצצה מתקתקת". הוא נהרג ב-22 ביולי 2002 מפצצה במשקל טון שהטיל מטוס אף-16 של חיל האוויר על ביתו.

לאחר חטיפת החייל סעדון ברח מחמוד אל-מבחוח דרך רפיח למצרים, משם לאלג'יריה ומשם לסודאן. לימים הפך לראש תחום הרכש והברחות הנשק של חמאס לרצועה. הוא חוסל בחדר מלונו בדובאי ב-20 בינואר 2010. מקורות זרים ייחסו את חיסולו למוסד הישראלי.

עבד רבו אבו חוסא, מחוטפי החיילים ספורטס, סעדון ולוחם מג"ב טולדנו וממקימי הזרוע הצבאית של חמאס, נחטף מבית בשכונת סג'עיה בעזה במבצע "סגירת מעגל" של כוח מסיירת גולני בנובמבר 2001.³⁰

עבד ראנימאת, המנהיג הרוחני של חוליית צוריף שחטפה ורצחה את החייל שרון אדרי, נלכד ב-12 באוקטובר 2005 בפעולת מסתערבים במבנה בכפר צוריף - תשע שנים לאחר החטיפה.

מחבלים רבים שהיו מעורבים באופן ישיר או עקיף בחטיפת שליט חוסלו או נלכדו במהלך השנים:

אחמד ג'עברי, רמטכ"ל החמאס שהחזיק בשליט, ניהל את המשא ומתן לשחרורו וצולם ביום השחרור מוציא את שליט מרכבו ואוחז בידו כשהועבר למתווך המצרי, חוסל במכוניתו מהאוויר בתחילתו של מבצע "עמוד ענן" (נובמבר 2012)

ג'אמל אבו סמהדנא, ראש ועדות ההתנגדות העממית, שנחשב למתכנן החטיפה, חוסל שבועיים וחצי לפני ביצועה בהפצצת מחנה האימונים של הארגון (יוני 2006). מחליפו בתפקיד, זוהיר אלקייסי, שהיה מעורב

בחטיפה, חוסל במרס 2012.

הישאם רדואן אבו נסירה ומוחמד אבו חרב, שהיו אחראים לחוליות יורי המרגמות שסייעו לחוטפי שליט, נהרגו מירי של כלי טיס של צה"ל.

אסלאם יאסין, פעיל בארגון צבא האסלאם, שהיה מעורב בחטיפה, נהרג מירי של כלי טיס בעת שנסע במכונית ברחוב במרכז עזה (נובמבר 2010).

מוחמד ג'מאל א-נמם, בכיר בארגון צבא האסלאם, חוסל במכוניתו בתקיפה של חיל האוויר ברצועה (נובמבר 2010).

תייסיר אבו סינמה, שהיה אחראי לחפירת המנהרה ששימשה את חוטפי שליט, חוסל באפריל 2011 מטיל שורה לעבר הרכב שבו נסע.

מוהאווש אל-קאדי, מבכירי חמאס ברפיח, "נעלם". לטענת הפלסטינים הוא נחטף מביתו ברפיח לישראל באמצעות כוח מיוחד של מסתערבים (ספטמבר 2007).³¹ הוא שוחרר בעסקת שליט.

מוחמד שימאלי, מפקד גדוד בחטיבת רפיח של חמאס, שהיה אחד המתכננים והמוציאים לפועל של החטיפה, נורה למוות בעת עימות עם פעילי אל-קאעידה ברצועה. סעב דורמוש, שלפי דיווחים שונים סחב את גלעד שליט הפצוע ממקום החטיפה, חוסל מהאוויר ב-2009.

חמד א-צופי, הצלם הראשי של חמאס בעזה, נלכד על ידי השב"כ ונידון לארבעה מאסרי עולם ועוד ל-12 שנות מאסר על חלקו בתיעוד חטיפתו של שליט ובתיעוד רצח של ארבעה חיילים במוצב "אפריקה" ב-2003. הוא ישב בכלא ארבע שנים ושוחרר במסגרת עסקת שליט.

מעורבים נוספים בחטיפה שחוסלו (באוגוסט 2011) הם עימאד חמאד, פעיל בכיר בזרוע הצבאית של חמאס, שהיה הראשון שתיחקר את שליט כמה שעות לאחר חטיפתו, וכן חאלד מסרי וכמאל א-נירב, בכירים בוועדות ההתנגדות.

עוד לפני החזרתו של גלעד שליט וכמובן עוד לפני חיסולו של ג'עברי אמר השר מתן וילנאי: "גם הנייה וגם רמטכ"ל חמאס לא יודעים איפה גלעד. מי שיודע הוא רק קבוצה קטנה. חלק גדול ממנה כבר לא איתנו. מסכנים, קרו להם תאונות. כל מי שהיה מעורב בחטיפה לא

צריך לדאוג לבית זקנים, הוא לא יגיע לשם".³²

נוהל חניבעל

המענה הצבאי לחטיפת חיילים גובש לראשונה במתכונת של נוהל בפיקוד הצפון בעקבות חטיפתם של יוסף פינק ורחמים אלשיך במארב חזבאללה בדרום לבנון בפברואר 1986. בהמשך הפך הנוהל הזה לפקודה כלל-צה"לית בגזרות הלחימה השונות. פקודת חניבעל קובעת סדרה של פעולות מיידידות שיש לעשות בשטח בתרחישים שונים כדי לסכל את החטיפה ולמנוע אותה - כולל ירי לעבר החוטפים. הפקודה ואופן יישומה בשטח מעלים שאלות אתיות ומבצעיות.

טוב חייל מת מחייל שבוי?

במשך השנים התפתחה בצה"ל תורה שבעל פה שלפיה יש למנוע חטיפה בכל מחיר - גם במחיר הריגתו של החייל החטוף. התורה הזאת הייתה שנויה במחלוקת ועוררה דיון ציבורי נרחב. מפקד גדוד 51 אמר לחייליו בתדרוך לפני הכניסה ללחימה בעזה במבצע "עופרת יצוקה": "אף חייל מגדוד 51 לא נחטף - גם אם זה אומר שהוא מפוצץ את הרימון של עצמו יחד עם אלה שמנסים לקחת אותו, גם אם זה אומר שעכשיו המחלקה שלו נותנת מכת אש על הרכב שמנסים להכניס אותו אליו".³³ בתגובה אמר פרופ' אסא כשר, שניסח את הקוד האתי של צה"ל: "הרעיון שטוב חייל מת מחייל חטוף הוא לא חוקי ולא מוסרי... זו פרשנות מדאגיה, ומוטב שצה"ל יבהיר שאינה מקובלת". בעקבות הדברים הבהיר הרמטכ"ל באוזני מפקדים בכירים שעל פי נוהל חניבעל אסור להרוג חייל כדי למנוע את חטיפתו.³⁴

זמן התגובה

מהתחקירים על החטיפה בהר דב (7 באוקטובר 2000), על החטיפה בזרעית (12 ביולי 2006) ועל חטיפת שליט (25 ביוני 2006) עולה שמדובר היה בהיתקלויות שנמשכו דקות ספורות בלבד, ואילו התגובה של כוחות צה"ל הגיעה לאחר זמן רב הרבה יותר - מה שמנע למעשה כל אפשרות לסכל את החטיפות.³⁵

בחטיפה בהר דב פעלו החוטפים במהירות. ארבע דקות לאחר שחטפו את החיילים הם כבר חצו את הגבול בחזרה. מסוקי התקיפה

אל תתפוס טרמפ
זה יכול לתפוס אותך

קמפיין נגד לקיחת טרמפים ◀ דובר צה"ל יצא באחרונה בקמפיין נרחב בתקשורת למניעת חטיפות של חיילים. סיסמת הקמפיין היא "אל תתפוס טרמפ, זה יכול לתפוס אותך"

זריזה: גיבוש מהיר של התמונה המבצעית, הבנתה והפעלת תגובה יעילה בשטח.

מצוד בסביבה אזרחית

בכל החטיפות הקודמות עשו החוטפים מאמץ גדול להיטמע מהר ככל האפשר בשטח מיושב כדי להקשות על צה"ל לגלותם. כך קרה באירוע החטיפה בהר דב: בצה"ל העריכו שהחוטפים נעים ברכב לעבר אזור מיושב מצפון לנקודת החטיפה. במאמץ לבלום את החוטפים תקפו מסוקים של חיל האוויר מכוניות לבנוניות שנעו באזור, אך לשווא.³⁶

בחטיפת שליט חצו החוטפים את הגדר בדרך חזרה ונעו רגלית לשטח מיושב בפאתי הרצועה.

באירוע בזרעית הרסו מטוסי חיל האוויר גשרים בצירי התנועה מדרום לבנון צפונה במאמץ למנוע מהחוטפים להגיע למקום יישוב מרוחק.

מרדף חוצה גבול בין-לאומי

להפעלת פקודת חניבעל יש גם משמעות מדינית-אסטרטגית, שכן לפיה מותר

של צה"ל הגיעו ראשונים לזירה - לאחר כ-45 דקות.

בחטיפת שליט, שנמשכה כשמונה דקות, נכנס כוח מרדף בליווי גששים לרצועה כשעתיים ו-45 דקות לאחר החטיפה.

החטיפה בזרעית ארכה פחות מחמש דקות, ואילו כוח החילוץ הגיע לזירה לאחר 25 דקות. עוד 20 דקות חלפו עד להגעת המסוקים.

ככל שחולף זמן רב יותר מרגע החטיפה ועד להגעת כוח התגובה לזירת החטיפה, כך גוברת הסבירות להיעלמות החוטפים. לכן המפתח לשיבוש חטיפה הוא "סגירת מעגל"

11 מחבלים שהיו מעורבים בחטיפת שליט חוסלו או נלכדו במהלך השנים

articles/0,7340,L-3483433,00.html
www.ynet.co.il/yaan/0,7340,L-1115309-MTEXTMwOV8yMTEwMjYxODZFMtQ4Njg3MjAw-FreeYaan,00.html

6. עמוס הראל ויונתן ליס, "חלליית חמאס חטפה ורצחה תושב פסגת זאב", **הארץ**, 27.9.2005

7. **אל-חיאת אל-ג'דידה**, 28.9.2005

8. www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-2695255,00.html

9. אמנון לוי, "כשלקחו את גלעד - השחזור המלא", **פנים אמיתיות - עונה 1, ערוץ 10**, מאי 2011

10. עמוס הראל, "24 השעות שהיו יכולות להציל את גלעד שליט", **הארץ**, 11.10.2008

11. www.nrg.co.il/online/1/ART2/295/125.html

12. ראש המוסד לשעבר מאיר דגן בכנס המועדון המסחרר-תעשייתי, 3.11.2011

13. אפרת וייס, "כתפסה 'חלליית המוות' שתיכננה לכרות ראשי חיילים", **ידיעות אחרונות**, 23.12.2003

14. **אל-חיאת אל-ג'דידה**, 19.7.2008

15. עבדאללה עוואד, **אל-יאם**, 3.12.2009

16. **אדיסאלה**, 26.4.2007

17. יו"ר הרשות הפלסטינית מחמוד עבאס, **הטלוויזיה הפלסטינית** (פת"ח), 6.10.2009

18. ח'אלד משעל, ראש השלכה המדינית של חמאס, אתר "המרכז הפלסטיני להסברה", 2.10.2009

19. עקיבא אלדר, "כך נפיל את הרשות", **הארץ**, 6.12.2011

20. www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-3391521,00.html

21. www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-3446783,00.html

22. www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-3410501,00.html

23. www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-3529791,00.html

24. www.mako.co.il/news-channel2/Channel-2-Newscast/Article-785fa3441f0c121004.htm

25. עמוס הראל, "היה שלום? תהיה מלחמה?", **הארץ**, 9.12.2011

26. נדב זאבי, "תעשיית המנהרות: כך פועלות ההברחות לעזה", **מעריב**, 16.1.2009

27. שמעון איפרגן, "עשר שנות מאסר למחבל שתיכנן לחטוף חייל", **מעריב**, 1.12.2010

28. יורם שוייצר ואילונה דרינדקי, "מדרום מתפתחת הרעה", **מנט על**, גיליון 295, המכון למחקרי ביטחון לאומי, 21.11.2011

29. "מתקפת הטרור בדרום ישראל (2011)", **אתר ויקיפדיה**

30. "מסתערים חטפו בעזה את רוצח ספורטס וסעדון", **מעריב**, 19.11.2001

31. עמית כהן, "דיווח: צה"ל חטף בכיר בחמאס מלב רפיח", **מעריב**, 8.9.11

32. www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4076891,00.html

33. www.mako.co.il/news-channel2/Channel-2-Newscast/Article-778ae8d014e0331017.htm

34. www.haaretz.co.il/news/politics/1.1536203

35. **הדו"ח הסופי של ועדת וינוגרד לבדיקת אירועי המערכה בלבנון 2006**, עמ' 286

36. שרה ליבוביץ' דר, "דילמת השבוי", **הארץ**, 20.5.2003

37. www.idf.il/1133-15874-he/Dover.aspx

ומטרתן הייתה "חטיפה לשם חטיפה". מעודדים מהצלחות חזבאללה בחטיפות חיילים בצפון ובסיוע איראן אימץ חמאס בתחילת שנות ה-2000 דפוסי פעולה דומים גם ברצועת עזה: ניהול לחימה אסימטרית, ניצול הזדמנויות, איתור נקודות חולשה וחטיפות לצורכי מיקוח על שחרור אסירים הכלואים בישראל.

מאז חטיפתו של גלעד שליט - ובמיוחד בעקבות השחרור המסיבי של אסירים "כבדים" בעסקה לשחרורו - ניכרת עלייה משמעותית במוטיווציה של חמאס להוציא אל הפועל פיגועים נוספים, מורכבים יותר מבעבר, לשחרור אסירים. הפיגועים האלה כוללים התקפות הסחה וחטיפה למיקוח. בשנים האחרונות הפך חצי האי סיני לאתגר ביטחוני סבוך הן לישראל והן למצרים. אף שמצרים איבדה למעשה את המשילות על רוב השטח, ישראל אינה יכולה לפעול בשטח הריבוני המצרי בסיני מחשש לפגיעה ביחסי השלום העדינים בין המדינות. בעקבות השינויים המדיניים במצרים והתגברות הטרור בחצי האי כבר אין מדובר בגבול של שלום, אלא בחזית נוספת שדרכה מנסים חמאס וארגונים נוספים - ובהם ארגוני טרור מצריים - לתקוף את ישראל.

במאמצים ובניסיונות של חמאס לחטוף חיילים יש לראות איום מרכזי ומתמשך בעימות ו"נשק שובר שוויון", שכן חטיפה "מוצלחת" נוספת יכולה להבעיר את האזור כולו. בחמאס כבר מתכננים את החטיפה הבאה. צה"ל נדרש להגביר את המודעות ולשפר את יכולת המניעה והשיבוש - ובמיוחד עליו לשפר את יכולתו "לסגור מעגל" מהר ככל שניתן מרגע החטיפה ועד לתגובה היעילה בשטח.

הערות

1. ראיון עם מחמוד אל-מבחוח, **רשת אל-ג'זירה**, 18.3.2010
2. "עצרנו רבים מהמעורבים במעשים, אבל לא את הרוצחים עצמם. הם נמלטו מעזה למצרים ומשם עבר חלק מהם לסוריה ולסודאן. חיפשנו וחיפשנו כל שביב של מידע שיוביל אותנו למציאת הגופה, אך ללא הצלחה... רק באמצעות שיתוף הפעולה איתם (מנגנוני הביטחון של הרשות הפלסטינית - נ"ס) הצלחנו לבסוף לקבל מידע מדויק. עדויות שנגבו מאחד הרוצחים, מוחמד נאזימי נאסר, ופענוח של כתב יד במסמך הובילו אותנו למקום בכביש ליד גן רווה שבו נטמנה הגופה". רוני הדר ויוסי מלמן, ראיון עם שלום שרעבי, ראש האגף הלא ערבי בשב"כ, **הארץ**, 12.7.2006
3. תחקיר החטיפה, מסמך פנימי בצה"ל
4. www.ynet.co.il/

לחצות גבול בין-לאומי במהלך מרדף אחרי חוטפים. כך קרה בחטיפה בהר דב, שבעקבותיה חצו מסוקי תקיפה את הגבול; כך קרה בחטיפת שליט, שבעקבותיה חדר כוח של צה"ל לפאתי עזה, וכך קרה גם בחטיפה בזרעית, שבעקבותיה חצו את גדר הגבול טנק מלווה בכוח חי"ר בנגמחון. הכוח נע לעבר מאחז נטוש של חזבאללה בשם "כיפת הדגל". בדרך עלה הטנק על מטען גחון רב עוצמה, וארבעה חיילים נהרגו. לוחם נוסף נהרג במהלך פעולות החילוץ. כזכור, הביאו האירועים האלה לפרוץ מלחמת לבנון השנייה.

לעומת זאת בהיתקלות בהרי אילת (אוגוסט 2011) נמנע צה"ל מלחצות את הגבול עם מצרים כדי לפגוע במחבלים שפעלו מעברו המצרי של הגבול. לא קשה לדמיין מה היה קורה אילו נחטפו חייל או אזרח לתוך סיני, וכוח ישראלי היה פועל בשטח מצרים במקביל להפגנות המוונים בכיכר תחריר.

לא עולים על טרמפ

צה"ל ומפקדיו מרבים בשנים האחרונות לעסוק בנושא החטיפות. בנובמבר 2011 אמר תא"ל מאיר אוחנה, קצין המשטרה הצבאית הראשי: "אסור שתהיה עוד חטיפה, ולכן אנחנו מרחיבים את העיסוק שלנו במניעתה. יש לא מעט התרעות על כך, ואחרי השחרור של גלעד שליט הכריזו ארגוני הטרור השונים שיגבירו את ניסיונותיהם לחטוף חייל".

המחיר הגבוה ששולם בעסקת שליט והמספר הרב של ההתרעות לחטיפות נוספות עמדו במרכז כנס של הפורום המבצעי בצה"ל שהתקיים בראשות הרמטכ"ל בני גנץ כשבועיים לאחר עסקת שליט. בכנס חודדו הנהלים למניעת חטיפות, והמפקדים הונחו להגביר את מודעות החיילים לסכנת החטיפות ולפקודה שלפיה חל איסור מוחלט לנסוע בטרמפים.

דובר צה"ל יצא באחרונה בקמפיין נרחב בתקשורת למניעת חטיפות של חיילים. הקמפיין, שסיסמתו היא "אל תתפוס טרמפ, זה יכול לתפוס אותך", כולל סרט חטיפה מבוים, תשדירי רדיו, פרסומים באינטרנט ושילטי חוצות.³⁷

סיכום

חטיפות החיילים בשנות ה-80 וה-90 של המאה הקודמת נעשו כולן במתווה דומה,